

Mindezeket egybevéve megállapíthatjuk, hogy ez a kizsákmányolási mód, mint egyetlen kiút az általános gazdasági válságból csakis a dolgozó kínai milliók teljes elszegényedése és a végsőkig való kipróbálása utján lehetséges. A kínai ipari munkásság az elproletarizált parasztságban nagy szövetségest nyert, amellyel vállvetve vívja élet-halál harcát a japán hódítók ellen, s mint látjuk mind eredményesebben. A japán imperialista betörés tette lehetővé, sőt mondhatnánk dialektikusan kényszerítette szükségszerűen a kínai nép egyesülését nagy felszabadító harcában. Kína polgári forradalmának kitörése óta — 1911 — megvesztegethető generálisai által a világimperializmus leggazdagabb és legtöbb zsákmányt adó vadászterületévé vált. A kínai nép ezt a háborúját, — leküzdve az óriási nehézséget, amelyet egy modernül felszerelt, motorizált hadsereg okoz —, egyaránt vívja a frontokon és a frontok mögött a betolakodó japán imperializmus teljes megsemmisítéséig.

Dognár Károly

Néhány szempont

A társadalmi fejlődés országútjának jelzőtáblája a városok izmosodásának irányába mutat. Ezt a tagadhatatlan tényt minden országban föllehetjük és ezt mutatja szűkebb hazánk, Vojvodina is. 1921-ben a lakósságnak 24, 1931-ben 26 százaléka élt a városokban. Városaink lakóssága a jelzett tíz év alatt 319 ezer-ről 369 ezerre, azaz kerek 50 ezer fövel nőtt, míg a falvak és nagyközségek növekedése ugyanakkor csak 26 ezer volt.

Az egész világon észlelhető jelenség a városok szerepe a társadalom fejlődésének irányításában és az, hogy e vezető szerep a városi lakósság növekedésével arányosan emelkedik. De nem az a célunk, hogy ennek bővebb bizonyításával foglalkozzunk, hanem, hogy tulajdonképeni tárgyunk, a vojvodinai nemzetiségek lakhelyenkinti megoszlásából eredő következtetéseinket minél érthetőbbé tegyük.

A három fő vojvodinai népcsoport: a szerb-horvát-szlovén, a magyar és a német — lakhelyenkint való megoszlása merőben különféle. Egyetlen közös pont a városiak növekedése és a falvak csökkenése. Így a szerb-horvát-szlovén nemzetiségűek és a magyarok majdnem egyenlő arányban laknak a városban (31.1% és 31.7%), míg a németek csak 19%-a városiak. Ezzel szemben a nagyközségekben a szerb-horvát-szlovének és németek laknak egyenlő arányban (15.4% és 15.8%), míg a magyarok arányszáma kétszer akkora (30.1%). Leginkább falunlakók a németek (65.2%), azután a szerb-horvát-szlovének (54.5%). A szám szerinti kimutatás a következő képet mutatja:

Vojvodinában lakik	szerb-horvát szlovén		magyar		német		vojvodinai átlag	
%-ban	1921	1931	1921	1931	1921	1931	1921	1931
városban	29.9	31.1	28.9	31.7	16.3	19.0	24	26
nagyközségben	15.4	15.4	31.6	30.1	15.0	15.8	18	19
falun	54.7	54.5	39.5	38.2	68.7	68.2	58	55

Látjuk, hogy a szerb-horvát-szlovén és magyar városiak arányszáma az átlagnál több, a németeké az átlagnál kevesebb.

A szerb-horvát-szlovének és németek a nagyközségekben az átlagon alul, a magyarok az átlagon fölül laknak Végül, a németek az átlagnál többen laknak a falvakban, a szerb-horvát-szlovének az átlagnál egyenlően, a magyarok: az átlagnál kevesebben. Ezenkívül szembeötlik a magyar városlakók nagy emelkedése, a falun és nagyközségekben lakók fogyása, szemben a másik két csoporttal.

A kép nagyjában megfelel annak, amit Vojvodina vallásfelekezeti megoszlása mutat a különbséggel, hogy ott a három fő felekezet: a gör. kei., római katolikus és evangélikus-református nagybbr falunlakó és kisebb városlakó csoportokat ad

Vojvodina tanulmányozásánál kitűnt, hogy Bánát és Bácska a népi elrendeződés szempontjából különféle egységeket alkotnak. 1931-ban Bácska népességének 31 százaléka lakott városban, 29 százaléka nagyközségben és 40 százaléka falun. A Bánátra vonatkozó arányszámok a következők: 21%, 7%, 72%. Vagyis Bácska társadalmilag magasabb fokú, mint Bánát. *Ennek oka az ipar, gyáripar, kereskedelem fejlettsége, ami a jobb közlekedési viszonyoknak köszönhető, de a háború előtti politikai körülményeknek is.*

Ez a szempont teszi szükségessé, hogy ha Vojvodina bármelyik kérdését is tárgyaljuk, ne elégedjünk meg az általános adatokkal, hanem következtetéseinket a volt megyék külön-külön tanulmányozása alapján vonjuk le

BÁNÁT

A kezdetlegesebb városodásnak megfelelően a nemzetiségek a vojvodinai átlagon alul városokban laknak és azon felül a falvakban. A németek kivételek. Amíg egész Vojvodinában a német városlakók arányszáma az átlagon aluli, addig Bánátban nemcsak a bánáti, de a vojvodinai átlagon is fölül vannak. Ugyanakkor a falunlakók arányszáma a legkisebb. Még egy tényre kell a figyelmet fölhívunk. A nagyközségekben a magyarok és németek arányszáma nőtt, a szerb-horvát-szlovéneké fogyott. *Ez a földosztás közvetlen hatásával magyarázható.*

lakik Bánátban	szerb-horvát-szlovén		magyar		német		bánáti átlag	
	1921	1931	1921	1931	1921	1931	1921	1931
%-ban								
városban	19.8	20.9	16.2	19.5	31.2	33.9	19	21
nagyközségben	11.1	10.2	8.3	8.7	3.2	3.5	8	7
falun	69.1	68.9	75.5	71.8	65.6	62.6	73	72

BÁCSKA

A Bácskára vonatkozó számok azt mutatják, hogy a szerb-horvát-szlovéneknek nagyobb fele városlakó, ezeknek több, mint felét Szubotica adja, míg a nagyközségekben és falvakban az átlagon alul laknak. A magyarok kétötöde nagyközségekben, kétötöde városban és egyötöde él falvakon. Ezzel szemben a németeknek csak egytizede városlakó, egynegyede él nagyközségekben és majdnem kétharmada falun.

lakik Bácskában	szerb-horvát-szlovén		magyar		német		bácskai átlag	
	1921	1931	1921	1931	1921	1931	1921	1931
%-ban								
városban	41.3	42.9	34.1	38.1	7.1	10.1	29	31
nagyközségben	20.6	21.9	42.5	39.6	25.1	26.4	28	29
falun	38.1	35.2	23.4	22.3	67.8	63.5	43	40

A pannóniai síkság városainak különös jellege, hogy a város-lakók jórészenek — néhol többségének — főfoglalkozása a beköl-tözés ellenére a földművelés maradt. Ez — Noviszádot kivéve, — szinte összes városainkra érvényes. Eppen ezért a lakhelyeinkint való megoszlásból csak nagyon hozzávetőlegesen következtethe-tünk a lakosság foglalkozására. De egyéb viszonyokat, a letele-pedés körülményeit ismerve, nyugodtan állíthatjuk, hogy a váro-sodást, azaz a földművelő foglalkozás elhagyását legnagyobb arányban a magyaroknál találjuk. Ennek okát főképp a földbir-tokviszonyok alakulásában kell keresnünk

A magyarság Vojvodinában nagy tömegében — bár túlnyo-móan földműveléssel foglalkozott — nem volt soha az általa művelt föld birtokosa, mint a németek, szerb-hor-vátok és szlovének esetében látjuk. Legnagyobb része jobbágy-ként, zsellérként került ide és nagyon kevés szerzett megélhetés-hez, tovább-jutáshoz elégséges földet. A nagybirtok rész-leges fölosztása után sem jutott földhöz s így elvándorlásra, vagy a városokba és nagyközségekbe való költözésre kényszerült. Ezért állt elő a helyzet, hogy Vojvodinában a magyarság a vá-roslakók egyharmadát adja.

Ha most figyelembe vesszük, amit bevezetésben a városok, vagyis a városlakók társadalmi szerepéről mondtunk, láthatjuk, hogy népi fejlődésünk, kulturális emelkedésünk, politikai szűnyök szempontjából a városokba lakó magyarság nemcsak tömegénél,¹⁾ de helyzeti energiájánál fogva is fontos szerepre hivatott. Az a tény, hogy kisebbségünk túlnyomó többségét saját munkájukból élő dolgozók alkotják, lehetővé teszi annak az összefogásnak a meg-teremtését, amely a sikerekre vezető népi politika alapföltétele. Ugyanezt mondhatjuk a nagyközségek lakosságára is.²⁾

Vagyis mindenirányú emelkedés tömeglehetőségei adóttak. De hiányoznak az erőt összefogó és irányító szervezetek. A meg-levők — mai összetételükben — sem gazdasági, sem kulturális, sem politikai téren nem olyanok, hogy azoktól mélyenszántó, népi célokért munkálkodó erőkifejtést várhatnánk.

Vojvodinában (Bácska, Bánát, Baranyában) a népszámlálási adatok szerint 1931-ben 368 ezer magyar élt. Bár húsz éves kisebb-ségi multra tekinthetünk vissza, húsz év alatt nem jutottunk el addig, hogy népünk életéről, körülményeiről, életének alakulá-sáról — ha csak hozzávetőlegesen is — összefogó képet alkothat-nánk. Nem elég az általános megállapítás: rosszul megy a sorunk. Nem elég panaszkodni, hogy a húsz év alatt negyvenezerre tehető az elvándoroltak száma, s hogy ennek oka egyedül gazdasági kö-rülményekben keresendő. *Járásonkint, községenkint falvankint, sőt ha kell családonkint szükséges a tényleges okokat felderíteni.*

Nem tudjuk, hogy él a városi ember; nem tudjuk, hogy élnek falun; nem tudjuk, hogy az osztályelkülönülés folyamata milyen

¹⁾ A 370 ezernyi városlakóból 1931-ben adatok szerint 117 ezer volt magyar.

²⁾ A nagyközségnek 264 ezernyi lélekszámából 1931-ben 111 ezer volt magyar

ütemben ment és megy végbe. És nem tudunk még sok minden mást.

Már pedig amíg a helyzetet alapos *kutató* munkával fel nem tárjuk és a tapasztalatok *kellő mérlegelésével* nem szögeztük le az egyes társadalmi csoportok — osztályok — fájó pontjait, orvoslást váró sérelmeit és minden az összmagyarságra egyaránt fontos jelenséget, *addig egy helyben topogunk, mert az előrejutást gátolja, lehetetlenné teszi a tényismeretek majdnem teljes hiánya.*

Csak néhány kirívó tünetet említek: *nem tudjuk, hogyan táplálkozik a 200 ezer falunlakó magyar; nem tudjuk, milyen betegségek sorvasztják őket; nem tudjuk mit olvasnak (ha olvasnak egyáltalán); stb., stb*

A kérdések sorozata vár feleletre és a feleletektől függ az életünkre döntő hatású — *mit tegyünk?* — **Somorja Sándor**

Kütelki történet

— Rögton gyere haza. anyánk nagyon rosszul van, — hangzott a távirat. Vidéki rokonomnál voltam vendégségben, amikor a sürgöny megérkezett. Én persze nem hittem el és épp így a rokonaim sem. Azt gondoltuk, hogy csak haza akarnak csalni kárácsonyra. Maradtam.

Rövid idő múlva megjött a másik sürgöny is: Nagy veszély van, rögton gyere. Erre már megijedtem. Annyira szerettem az anyámat, hogy elvesztését — úgy éreztem — nem élném túl. Azonnal csomagoltam és még hajnalban vonatra ültem. Nehéz lenne leírni, hogy éreztem magam azon a 12 órás úton. Amint szülővárosomba érkeztem, rohanva indultam haza. De ez a rohanás csak egy ideig tartott. Minél közelebb értem lakásunkhoz, annál lassabban mentem. Mikor megláttam házuunkat, megálltam. Nem mertem továbbmenni. Félttem, hogy halva találom. Álltam és vártam, — magam sem tudom mire, míg véletlenül jött az unokanővérem, aki megnyugtatótt. Még él.

Amikor elmentem hazulról, egészséges volt. Most sápadt, becssett arcú félhalottat találtam. Mikor lehajoltam hozzá, hogy megcsókoljam ezt súgta: „Nagyon vártalak kislányom.“

A szoba piszkos volt. Piszkos ágyban feküdt ő. Nem tudtam mihez fogjak legelőbb. Nemsokára megjött az orvos, akit már vártak. Megvizsgálta, elkomolyodott.

— Rákja van -- mondta mikor kikisértem.

Fiatal lány voltam,, akinek az anyja jelenett mindent. Rettenetesen hatottak rám az orvos szavai. Apánk már 12 éve meghalt. Négy fiú testvérem közül csak egy keresett, száz dinárt egy héten. Az ötödik nős volt. Ő külön élt. A ház, amiben lakunk már csak félig volt a miénk, mert árverés alatt állt, felgyülemlett adósságaink s az adók miatt.

Csodálatosképen félttem mégis az anyámtól. Nem mertem vele egyedül lenni a szobában. Az első időkben mindig ott aludt velem a nagynéném, de nemsokára már egyedül is mertem aludni anyámmal. Egy este erős rosszullet fogta el. Kérte, vegyük le az ágyról. Ahogy megfogtam, éreztem hogy jéghideg. Elengedtem